

En artikel fra KRITISK DEBAT

Apartheid i Sydafrika og den danske forbindelse.

Skrevet af: **Prithiraj Dullay (Pritz)** | Offentliggjort: 16. december 2018

Apartheid spionen Craig Williamson efterlod sig et spor af død og ødelæggelse. JyllandsPosten og TV2 har for nylig interviewet ham i Sydafrika, hvor han lever det gode liv medens de overlevende ofre endnu lever med smerten. Dette er en kommentar fra en anti apartheid aktivist som var politisk flygtning i Danmark medens dette foregik. Nu viser det sig at anti-apartheid bevægelsen i Europa var infiltreret og dansk bistand var med til at finansiere spionens forbrydelser.

Det var om morgenen i okt. 1977 at de kom efter mig. De stormede ind i vores hus i Port Shepstone, Sydafrika. 4 kraftige betjente fra sikkerhedspolitiet arresterede mig og jeg blev anklaget for at lede en undergravende organisation Black Consciousness Movement(BCM). Jeg anede dengang intet om at der var en svensk-dansk forbindelse til mordet på Steve Biko og den massive undertrykkelse af alle BCM organisationerne, her også den jeg var leder for. Ligesom jeg ikke anede noget om, at et år efter ville jeg være tvunget i eksil i Danmark, helt paradoksalt!

På det tidspunkt havde jeg overlevet 2 attentatforsøg mod mig og min familie. Jeg var blevet banket og min telefon og min post checket. Jeg var sat under overvågning af sikkerhedspolitiet. Samt uden mit vidende overvåget af Craig Williamson og den i Geneve(Schweiz) hjemmehørende NGO: International University Exchange Fund (IUEF).

En måned før d. 12 sept 1977 var Steve Biko, den karismatiske og ikoniske leder og stifter af Black Consciousness Movement blevet myrdet af sikkerhedspolitiet. Biko havde brudt en restriktion hvor Apartheid havde forbudt ham at forlade sin hjemby King Williamstown. Han bar taget til Cape Town for det deltage i et møde med den forbudte ANC(African National Congress). Formålet var at danne en alliance mellem BCM og ANC. Man talte i de underjordiske netværk om at kalde det for Azanian Liberation Front(ALF). Azania var et alternativt navn for Sydafrika som var foretrukket af panafrikanister og BCM.

Apartheid styret var blevet overrasket over voldsomheden af de unges modstand i Soweto opstanden som havde spredt sig til næsten alle sorte bydele over hele landet i 1976-77. Det var denne enhed og muligheden for en ny alliance af sort modstand, som Craig Williamson og hele Apartheid systemets sikkerhedsapparat gjorde alt for at ødelægge. **Dette skete også med støtte fra Danmark og Sverige gennem IUEF!**

Kun et par år tidligere havde Biko og andre studenterledere på de raceopdelte undervisningssteder mistet illusionerne om den næsten helt hvide studenterorganisation NUSAS. De mente ikke NUSAS repræsenterede de sorte studenter endsige fremførte deres krav. I 1969 blev South African Students Organisation(SASO) dannet for at repræsentere de sorte studenters interesser og de brød totalt med NUSAS.

Jeg nævner dette for vi var mange fra NUSAS som gik over til SASO og kendte ledelsen i organisationen som f.eks. Neville Curtis(hvis søster og aktivist Jeanette og hendes 8 år gamle datter Katryn blev dræbt af en brevbombe sendt af Craig Williamson i 1982), Paula Ensor, Paul Pretorious og andre med en frisindet holdning. Efter at være færdig med læreruddannelsen i Durban i 1970 begyndte jeg at undervise i min hjemby Port Shepstone og blev mere involveret i lokal aktivisme.

Williamson infiltrerer IUEF.

Imedens leverede Williamson regelmæssigt rapporter til det sikkerhedspolitiet. Det var grundlaget for endnu vigtigere opgaver i fremtiden. Hans image som anti apartheid aktivist blev plejet og passet. Allerede i 1975 mødte han Lars Gunnar Eriksson, den svenske direktør for IUEF. På det tidspunkt kanaliserede han penge til en række anti apartheid organisationer i Sydafrika og Latinamerika.

Historien herfra er næsten som en komisk tegneserie hvis det ikke var for de enorme skader det påførte det sydlige Afrika og især i Sydafrika. Vi har god grund til at tro at efter Williamson`s bombeattentat mod ANC`s kontor i London i maj 1982, så skiftede fokus til resten af Europa. Drabet på ANC`s repræsentant i Paris, Dulcie September og attentatforsøget mod repræsentanten i Bruxelles, Motsepe, var tydeligvis planlagt for at fjerne opmærksomheden fra europæiske landes brud på våbenembargoen, i strid med FN`s vedtagelse. Mordet på Sveriges premierminister Oluf Palme og Erikssons fortrolige, i Stockholm i 1986 pegede mod det sydafrikanske sikkerhedspoliti. Men på grund af det svenske efterretningsvæsen enorme svigt og klodsethed lod man morderen undslippe.

I Geneve var Eriksson helt forblændet af Williamsons store engagement i kampen mod apartheid, at han foreslog at Williamson blev hans underdirektør i IUEF. Uden at Williamson havde ansøgt om denne post. Endnu mere forbandet var Erikssons enorme naivitet da han ikke gennemførte et sikkerhedscheck af Williamson. Han var allerede advaret om at Williamson tidligere havde forbindelser til det sydafrikanske politi. Denne naivitet finder jeg helt utilgivelig. Filosofen Søren Kirkegaards ord er passende: Det er to måder at blive bedraget. Et er at tro på det som ikke er sandt; det andet er at afvise at tro på det som er sandt.

Som sort sydafrikaner må jeg spørge Eriksson om at han måske var mere tryk ved en hvid sydafrikaner i ledelsen af en af verdens stærkeste anti-apartheid organisationer, med masser af penge? Var det en forvrænget form for racesolidaritet? Havde han tænkt over den store magt han havde overgivet til Williamson? Jeg spørger mig selv om Eriksson egentlig tog hensyn til de tusinder af sorte liv som hans beslutning fik indflydelse på. Williamson siger at Eriksson var direktør af navn men at han var leder af de daglige operationer. Men andre ord havde Eriksson givet carte blanche til at Williamson kunne lede IUEF som et énmands foretagende. Var der indbygget kontrol og ansvarsplacering i dette system? Svaret er nej.

Apartheid systemets sikkerhedspoliti havde fået foræret alt på et sølvfad.

Hvordan påvirkede det mig? Ved siden af mine aktiviteter i Durban, så var jeg med i etableringen og ledelsen af et af de største BCM centre. Byggende på principper om sort selvbestemmelse og hjælp til selvhjælp. Det skete for at modstå Apartheids negative indflydelse og frigøre de undertrykte bevidsthed. Vi definerede selv vores virkelighed på en måde der totalt afviste hvide værdisystemer og vurderinger. Steve Biko formulerede det klart: **"Black man, you are on your own"**. Centret prioriterede uddannelse af arbejdere på aftenkurser, byggeri af skoleklasser, et legatskoleprojekt, bibliotek, rådgivningscenter, lejerrådgivning, sport og diskussionsgrupper, alt sammen gennem egne indsamlede midler. Det sydafrikanske kirkeråd støttede med midler det sidste år vi eksisterede. Først og fremmest lærte vi at overvinde vores frygt, som var det stærkeste våben Apartheid styret brugte mod os. Der var ingen vej tilbage: Frygt var ikke længere terror.

Det var denne nye frihed blandt de sorte som skræmte Williamson og hele den hvide magtstruktur og som de prøvede at ødelægge gennem hævnaktioner, og med økonomiske midler fra Skandina-vien

og IUEF.

I 1990 var der et forsøg på at myrde mig da der var blevet skåret i mit bildæk, så det kunne eksplodere medens jeg kørte. På en tur til Flensborg kørte jeg ind på en tankstation og sekunder efter så eksploderede dækket på venstre forhjul. En mekaniker mente at det var sket for at svække dækket så det ville eksplodere medens jeg kørte.

Det sidste attentatforsøg skete i oktober 1992 kort efter vores tilbagevenden til Sydafrika. Var det beordret af Williamson? Jeg var vendt tilbage til Sydafrika efter 14 år i eksil og efter politisk aktivistarbejde i Danmark såvel som på Færøerne og Island. Min aktivisme havde skabt problemer for Apartheid styret. Williamson må have været rasende. Nu udtaler han så til medierne, at deres krig mod apartheid modstanderne fortsatte helt frem til de første demokratiske valg i 1994.

Sandhed og forsoning?

Sandheds- og Forsoningskommisionen, The Truth and Reconciliation Commission (TRC), som var etableret af ANC efter stærk indflydelse fra Mandela and ærkebiskop Tutu, begyndte på sit arbejde med at forsonere sydafrikanere efter 350 års brutal kolonialisme og apartheid. Man ønskede at apartheid styrets voldsmænd og modstandsbevægelsen skulle forsones. Samt give tilgivelse og amnesti til apartheid styrets voldsmænd for at indrømme deres forbrydelser.

Jeg var rystet og en stærk modstander af denne proces. Ved slutningen af 2. Verdenskrig blev de nazistiske krigsforbrydere dømt ved den tyske Nürnberg domstol. Jeg appellerede for at Sydafrika skulle have en lignende domstolsproces. Der var store ligheder mellem apartheid og nazisme, når det gælder filosofien om herrefolket til den systematiske nægtelse af menneskerettigheder.

Det er min opfattelse at denne forsoning blev drevet ud i det absurde i Sydafrika. TRC satte mennesker som havde bekæmpet Apartheid på samme anklagestol som de der havde begået forbrydelser mod menneskeheden, som defineret af FN. Det svarer til at man i forhold til 2. Verdenskrig havde sat alle franske, hollandske, belgiske og jødiske modstandsfolk under anklage ved Nürnberg domstolen. Steve Biko`s mordere er stadig på fri fod og nyder deres frie liv og statspensioner, medens hans hustru, sønner og venner ikke kan finde fred. Intet andet land end Sydafrika har haft en proces som denne hvor en kommission har garanteret amnesti så forbrydere slipper for tiltale.

Når det gælder TRC og Williamson`s undskyldning om at han var "sorry" for hvad han havde gjort. Han påstod at han blot var en soldat som kæmpede i en krigszone. Som sort afrikaner var jeg meget bevidst om nazisternes grusomheder som var alment kendt. Williamson var fra en engelsk talende baggrund og det burde vel have nazisterne lige så meget som sine britiske fætre. Selv om han kun var omkring 11 år gammel i 1960, kan han ikke have undgået at høre om massakren i Sharpeville hvor 69 ubevæbnede sorte demonstranter blev myrdet. Han har ikke kunne overse de elendighed som de sorte var udsat for og Apartheid ideologien var ansvarlig for

Det er min opfattelse at Williamson gennem sit tilhørsforhold til hvid overmagt og det gode liv som Apartheid tilbød for alle hvide, havde knyttet sig tæt til Apartheid. Han vidste at der var store ligheder mellem nazisme og Apartheid og han foretog derfor et kalkuleret karrierevalg. Han tilbød sin tjeneste til det forhadte sikkerhedspoliti. Han blev deltager i Apartheids forbrydelser mod menneskeheden, helt bevidst om sine handlinger. Han blev ikke misledt til at deltage. Han var veltalende og godt uddannet fra en rig baggrund. Han foretog sit valg klar over konsekvenserne. Derfor køber jeg ikke hans nonsens om at han kæmpede mod kommunismen.

Faktisk var han så overbevist at han afslørede sin spion virksomhed for hans danske hustru Ingrid.

Men hvad med Ingrid? Han fik sin uddannelse i Danmark og var vidende om Danmarks rolle i forhold til nazisterne og det demokrati som kom efter besættelsen. Hvordan kunne hun acceptere Williamson`s aktivitet? Måske skal svaret findes i det forhold, at der var omkring 20.000 danskere som levede permanent i Sydafrika på den tid og ikke ytrede ét ord imod Apartheid(Tallet er fra Danske Kirkers Raceprogram i 1970`erne). Jeg tror ikke nogen med samvittighed og bare lidt moral kan være så blinde. Sandheden er at Ingrid samarbejdede med Apartheid gennem sin tavshed og accept af Williamson`s "profession". Havde hun lyttet til sin samvittighed og havde afsløret Williamson`s cover up, så kunne megen ulykke være undgået. Men gennem sin tavshed havde hun truffet en beslutning. Ærkebiskop Tutu har sagt det præcist: "Når man vælger at være tavs over for undertrykkelse, så vælger man at stå på undertrykkerens side". Det gjorde Ingrid lige som hendes mand.

TRC gav Williamson fuld amnesti for hans modbydelige handlinger i oktober 1999 efter at han havde sagt "sorry" for sine handlinger. For mig og millioner af sydafrikanere var det en parodi på retfærdighed. Men i dag tror jeg vi har set Craig Williamson afsløre sit sande jeg og mangel på skyldfølelse, da han fortalte den danske journalist Henrik Thomsen: "Jeg fortryder intet!".

Vi tror at hvis han ikke i Sydafrika kan anklages for forbrydelser mod det sydafrikanske folk, så bør han anklages for den Internationale Domstol i Haag. Han skulle fortabe sin frihed ligesom han har medvirket til at så mange har fortabt deres liv. Han er intet mindre end et Apartheid uhyre.

Hertil kommer den foragtelige rolle som dansk efterretningstjeneste(PET) har spillet. De danske journalister Marie Louise Albers og Henrik Thomsen har fundet frem til at umiddelbart efter afsløringen af Williamson som spion for Apartheid, blev store mængder af IUEF materiale fragtet til København og placeret i arkiver som først må åbnes efter 80 år. Hvad var det som var så hemmeligt at man gik så drastisk til værks? Endnu mere forbløffende er der det at PET havde "uofficiel kontakt" med sikkerhedspolitiet under Apartheid(SASS) lige fra 1968 frem til afsløringen af Williamson i 1980, men også helt frem til 1985. Det drejer sig om en periode på 17 år! Jeg mener at PET skylder en forklaring både til den danske og den sydafrikanske befolkning. Alt for mange liv gik tabt, blev ødelagt eller for altid forandret i en periode med stor smerte til at det bare skal glemmes.

Efterord

En stor tak skal gives til de danske journalister som har beskrevet dette forræderi. Godt arbejde som har lagt nogle af fortidens spøgelse til ro, men der er mange som fortsat er hvileløse.

Denne artikel er tilegnet mindet om Steve Biko, Jeanette, Katryn and Marius Schoon og de mange frihedskæmpere i Sydafrika som mistede livet i kampen for demokrati.

Prithiraj Dullay (Pritz)boede i eksil i Danmark 1978-1992 og var aktivist i den danske anti-apartheid bevægelse. Han er forfatter til bogen "Salt Water Runs in My Veins" udgivet i Sydafrika og London og forfatter til mere end 200 artikler udgivet internationalt. Hans noveller optræder i flere udgivelser. Han er pensioneret akademiker og arbejder med at skrive og forske. Hans bog omtaler nogle af de begivenheder som er nævnt i denne artikel. Han har undervist på universiteter i Danmark og Sydafrika. Han kan kontaktes på exilewriting@gmail.com.

Kilder:

JyllandsPosten bragte 6 artikler med interviews med Williamson, som arbejdede støttet af danske anti-apartheid midler. Og som var årsag til tortur og mord af frihedskæmpere i Sydafrika.

<https://jyllands-posten.dk/premium/indblik/serie/ECE10876627/agent-rs-167-taler-ud/>

Samt artikel d. 5 nov 2018 om relationen til Palme-mordet:

<https://jyllands-posten.dk/premium/indblik/International/ECE10966136/kan-stieg-larssons-ark-v-og-en-tjekkisk-honeytrap-opklare-pallemordet>

Samt hvad der blev bragt på TV 2 d. 22 og 23 sept 2018.

11 min på TV 2 Play: <https://play.tv2.dk/programmer/nyheder/serier/minidoks/brevbombe-spioner-der-snoed-danmark-169470/?cid=tv2.dk:Minidoks%3A%20Brevbombe-spionen%2C%20der%20sn%C3%B8d%20Danmark:article>

<http://nyheder.tv2.dk/video/a21lczIyMDlzcGlvbg>

<http://nyheder.tv2.dk/video/YW5uY19zcGlvbl8wMQ>

<http://nyheder.tv2.dk/udland/2018-09-23-spionen-myrdede-kvinder-og-boern-for-sit-land-og-en-del-af-pengene-kom-fra-danmark>

<http://nyheder.tv2.dk/udland/2018-09-23-spion-dansk-bistand-brugt-til-tortur-og-forfoelgelse-af-sydaf-rikas-sorter>

Se også Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Craig_Williamson